
IRAK TÜRKLERİNİN GÜNCEL SORUNLARI

11.05.2016

Trend, 10 Mayıs 2016

Hakan Boz

Osmanlı Devleti'nin I. Cihan Harbi'nin ardından Suriye ve Irak'taki topraklarından geri çekilmek durumunda kalması Ortadoğu Türklüğü ile Anadolu Türklüğü arasındaki siyasi bağların askıya alınmasıyla sonuçlandı. Ancak yeni kurulacak cumhuriyetin mimarları, ülkenin siyasi sınırlarını belirlerken bölgenin demografik durumunu da göz önünde bulundurarak, Hatay ve Musul vilayetlerinin misak-ı milli sınırları içinde olduğunu ilan etti. Bu doğrultuda Hatay, milli mücadelenin sona ermesinin ardından anavatana ilhak edilse de anavatan sınırları içinde yer alması için büyük mücadele verilen Musul vilayeti, 1926'da imzalanan Ankara anlaşması ile İngiliz hâkimiyetindeki Irak'a bırakıldı. Bu durum Irak'ta büyüklü küçüklü altı devlet kuran Türklerin siyasi sistemin dışına itilmesi ve yer yer şiddet içeren asimilasyon politikalarına maruz kalmalarının da kapılarını araladı. Bu doğrultuda Irak'ın İngiliz manda rejiminden kurtulduğu 1932'den 1958'e kadar Irak'ta, yumuşak bir asimilasyon dönemi yaşayan Türkmenler, 1959'de etnik temizliği de kapsayan sert bir asimilasyon dalgası yaşadı. Bunu 1970'de Baas rejiminin şiddet politikaları takip etti. 1996'da Erbil'e giren Irak Ordusu, Türkmen Cephesi liderlerini katlederken, yine 1998 ve 2000'de Irak Türkmen Cephesi'ni hedef alan saldırılar ile Türkmenleri baskı altında tutmaya çalıştı.

ABD'nin Irak'ı işgali ve Suriye'deki iç savaşın ardından bölgede ortaya çıkan yeni siyasi gelişmeler ve toplumsal dinamikler, misak-ı millinin sınır muhafızları olan Türkmenleri yeniden bir başka şiddet sarmalının içine iterek, katliam ve göç dalgalarının hedefi haline getirdi. Türkmenler, Irak işgalinin ardından önce ABD işgal güçleri ile peşmergelerin etnik temizliğinin, ardından da IŞİD'in 2014'te Musul'a girmesiyle birlikte sistematik terör faaliyetlerinin kurbanı oldular. Bu durum temelde Türkmenlerin yaşadığı bölgenin stratejik derinlikten yoksun oluşundan kaynaklanıyor. Nitekim gelişen tehditler karşısında Kürtler dağlara, Araplar çöllere sığınabilirken Türkmenler, her seferinde göç ve katliamlarla yüzleşmek durumunda kalıyor. Buna rağmen Türkmenler, yurtlarını korumak adına direnmeye devam ediyor. Ülkedeki nüfuslarının yaklaşık 2,5 milyon olduğu bilinen Türkmenlerin yaşadıkları bu bölgeye Türkmeneli deniliyor. Bölge, Irak'ın kuzeybatısındaki Telafer'den başlayarak güneydoğudaki Mendili'ye doğru çapraz bir hat üzerindeki Musul, Kerkük, Erbil, Selahattin ve Diyala illeri ile Bağdat'ın bazı mahallerini içine alıyor.

Bugün Musul, Telafer illeri ile Selahattin'e bağlı Amirli ve Tuzhurmatu çevresi, Kerkük'e bağlı köyler, Diyala'ya bağlı Şehreban, Karatepe, Mikdadiye, Beledruz, Celevle bölgeleri IŞİD'in yoğun baskısı altında. IŞİD saldırıları cephe hattında yoğunlaşmış olsa da sivillerin yaşadığı bölgeler de bu saldırılardan doğrudan etkileniyor. Bu nedenle 2014'ten buyana yaklaşık 600 bin Türkmen'in bir kısmı Irak'ın güneyine bir kısmı da Türkiye'ye göç etmek zorunda kaldı. Keza Kerkük'ün 12 km. güneyinde yer alan ve 25 bin Türkmen'in yaşadığı Tazehurmatu, IŞİD tarafından 8-9 Mart 2016'da ağır şekilde ateş altına alındı, üstelik IŞİD'in bu saldırılarda klor gazı kullandığı da tespit edildi. Tazehurmatu'yu IŞİD'e karşı 16. Türkmen Tugayı koruyor. Irak merkezi hükümeti söz konusu saldırılar karşısında sessiz kalırken, Irak'ın işgalinin ardından Türkmenlere karşı Telefer'de etnik temiz faaliyeti yürüten, Türkmen bürolarına baskın düzenleyen ve silahlarına el koyan ABD güçleri de bu konuda tabî olarak herhangi bir adım atmıyor. Kerkük'ün kontrolünü elinde bulunduran ve Irak'ın işgalinin hemen ardından bölgedeki Türkmen nüfusu göçe zorlayan, tapu ve nüfus dairelerini yağmalayan, bölgeye sistematik şekilde Kürt nüfusu taşıyarak demografik yapıyı değiştirmeye çalışan Kürt yönetimi ise peşmergelerin yarım bıraktığı demografik dönüşümün IŞİD tarafından devam ettirilmesinde herhangi bir sakınca görmüyor.

Türkmenlerin sorunları maalesef yalnızca, terör ve göç ile sınırlı değil. Türkmenler, siyasi kuruluşlarını, iş adamlarını ve sivilleri hedef alan saldırıların yanı sıra anayasa ile güvence altına alınan idari, kültürel ve siyasi haklarının fiili olarak uygulanamaması gibi sorunlarla da baş etmek durumundalar. Irak'ın İngilizler tarafından işgalinin ardından siyasi sistemden dışlanan Türkmenlerin beklentileri, Irak'ın ABD tarafından işgalinin ardından da karşılanmadı. Nitekim Irak Geçiş Dönemi Yönetim Kanunu ve 2005 yılı anayasası incelendiğinde Irak halkına, kamuya ait eğitim kurumlarında, ana dillerini öğretme ve öğrenme hakkı tanınmış olmasına rağmen Türkmenlerin hazırlıksız olmaları ve merkezi yönetimin gereken desteği sağlamaması nedeniyle Türkmenler bu alanda ciddi sıkıntılar yaşıyor. Aynı şekilde 2005 Anayasası, Türkmen nüfusunun yoğun olduğu idari birimlerde resmi dilin Türkmençe olduğuna hükmetse de nüfus yoğunluğu ve bu dilin kullanım alanlarına açıklık geçirmemesi nedeniyle bu madde etkin şekilde uygulanamıyor.

Anayasal haklara dair bir diğer önemli husus ise Türkmenlerin idari, kültürel ve siyasi haklarının güvence altına alınması konusu. Geçiş Dönemi Yönetimi Kanunu'nun 53/d maddesi, Türkmenlerin idari, kültürel ve siyasi haklarını güvence altına aldı ancak bu hakların ne anlama geldiğini açıkça ortaya koymadı. Nitekim Türkmenler, 2012'de bir yasa tasarısı ile bu konuyu Irak Meclisi'ne taşıdı, 21 Nisan 2012'de mecliste düzenlenen özel oturumla da Türkmenlerin sorunları dile getirildi. Özel oturumun ardından bu önerilerin raporlaştırılarak Irak Meclisi tarafından kabul edilmesiyle Türkmen hakları yasa çalışmaları başlamış oldu. "Türkmen Haklarını Düzenleme Yasası" olarak adlandırılan bu yasa taslağı, 1 Kasım 2014 tarihinde Irak Meclisi'ne taşındı ancak yapılan oturumda yasanın gündeme alınabilmesi için gerekli oy çoğunluğunun sağlanamaması nedeniyle yasa gündeme alınamadı.

Türkmenler yaklaşık bir asırdır siyasi, kültürel ve idari haklardan mahrum bırakılarak yok sayılmaya; göç, terör, asimilasyon ve etnik temizlik gibi insan hak ve hürriyetine aykırı muamelelere maruz bırakılarak yok edilmeye çalışılıyor. Buna karşın süreç, Türkmenlere ağır

şartlar altında hayatta kalabilme ve mukavemet geliştirerek ayakta durmayı öğretmiş. Silahlı mücadele konusunda henüz kendilerini koruyabilecek düzenli birliklere sahip olmasalar da bu konuda kısmi bir başarı elde etmiş durumlar. Bu doğrultuda silahlı mücadele, Türkmenlerin siyasi amaçlarını gerçekleştirmek üzere bir baskı aracı olarak kullanılmayıp, tamamen savunmaya yönelik bir amaca hizmet ediyor. Bununla birlikte Türkmenler, siyasi, kültürel ve idari haklarını anayasal güvence altına almayı başarmış olsalar da, bunun fiili olarak uygulanması ve netleştirilmesi konusunda hala ciddi sorunlar yaşıyor. Ancak tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen Türkmenler, siyasi açıdan kazandıkları her yeni mevzi ile misak-ı milli ruhunu canlı tutmaya devam ediyorlar.

Kaynak -Turkhaber24

Kaynak/Source: